ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 28ης Ιανουαρίου 1986 *

Στην υπόθεση 161/84,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesgerichtshof προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται στο πλαίσιο της δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Pronuptia de Paris GmbH, Φραγκφούρτη επί του Μάιν,

και

Pronuptia de Paris Irmgard Schillgalis, Αμβούργο,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ και του κανονισμού 67/67 της Επιτροπής, της 22ας Μαρτίου 1967, περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορία συμφωνιών αποκλειστικότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 65),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους Mackenzie Stuart, πρόεδρο, U. Everling, K. Bahlmann και R. Joliet, προέδρους τμήματος, T. Koopmans, O. Due και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. VerLoren van Themaat
γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η ενάγουσα στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο δρα Rainer Bechtold,

— η εναγομένη στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο δρα Eberhard Kolonko,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από την S. C. de Margerie,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον δρα Norbert Koch,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Ιουνίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με Διάταξη της 15ης Μαΐου 1984, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Ιουνίου του ίδιου έτους, το Bundesgerichtshof υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, διάφορα ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ και του κανονισμού 67/67 της Επιτροπής, της 22ας Μαρτίου 1967, περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 65) προκειμένου να εξεταστεί αν οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται στις συμβάσεις παροχής δικαιώματος σήματος (franchise).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Pronuptia de Paris GmbH, Φραγκφούρτη επί του Μάιν (εφεξής: η παραχωρήτρια), θυγατρικής μιας γαλλικής εταιρίας με την ίδια επωνυμία, και της Schillgalis, Αμβούργο, η οποία εκμεταλλεύεται ένα κατάστημα με την επωνυμία Pronuptia de Paris (εφεξής: η παραχωρησιούχος), διαφοράς η οποία αφορά την υποχρέωση της παραχωρησιούχου να καταβάλει στην παραχωρήτρια καθυστερημένα δικαιώματα επί του κύκλου της εργασιών των ετών 1978 έως 1980.

3 Η γαλλική μητρική εταιρία της παραχωρήτριας διανέμει υπό το σήμα « Pronuptia de Paris » νυφικά και άλλα ενδύματα που φοριούνται στους γάμους. Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας η διανομή των προϊόντων αυτών διενεργείται είτε από

καταστήματα, τα οποία εκμεταλλεύεται ευθέως η θυγατρική της, είτε από καταστήματα που ανήκουν σε ανεξάρτητους λιανοπωλητές, οι οποίοι συνδέονται μ' αυτή με συμβάσεις παροχής εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος που συνάπτονται επ' ονόματί της από τη θυγατρική της, η οποία ενεργεί συγχρόνως ιδίω ονόματι.

4 Με τρεις συμβάσεις που υπογράφηκαν στις 24 Φεβρουαρίου 1980 η παραχωρησιούχος απέκτησε την εκμετάλλευση δικαιώματος σήματος για τρεις χωριστές ζώνες, το Αμβούργο, το Oldenburg και το Αννόβερο. Και οι τρεις αυτές συμβάσεις συντάχθηκαν με σχεδόν ταυτόσημη διατύπωση. Περιέχουν ειδικότερα τα ακόλουθα.

5 Η παραχωρήτρια:

— παρέχει στην παραχωρησιούχο για ορισμένη περιοχή, η οποία καθορίζεται σε χάρτη προσαρτημένο στη σύμβαση, το αποκλειστικό δικαίωμα χρησιμοποιήσεως του σήματος Pronuptia de Paris για την πώληση των προϊόντων της και την παροχή των υπηρεσιών της, καθώς και το δικαίωμα να προβαίνει σε διαφημίσεις στην περιοχή αυτή·

— αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην ανοίξει κανένα άλλο κατάστημα Pronuptia στην εν λόγω περιοχή και να μη διαθέτει κανένα προϊόν ή να μην παρέχει καμία υπηρεσία σε τρίτους στην περιοχή αυτή·

— αναλαμβάνει την υποχρέωση να επικουρεί την παραχωρησιούχο σε θέματα εμπορίας και διαφημίσεως του εμπορίου της, στη διευθέτηση και διακόσμηση του καταστήματος, στην εκπαίδευση του προσωπικού, στις μεθόδους πωλήσεως, στη μόδα και στα προϊόντα, στις αγορές της, στην εμποριολογία (marketing) και, γενικώς, σε κάθε τι που, σύμφωνα με την πείρα της, θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση του κύκλου εργασιών και της αποδοτικότητας του εμπορίου της παραχωρησιούχου.

6 Η παραχωρησιούχος, η οποία παραμένει αποκλειστική κυρία του εμπορίου της και αναλαμβάνει τους σχετικούς κινδύνους, υποχρεούται:

— να πωλεί τα εμπορεύματα χρησιμοποιώντας την εμπορική επωνυμία και το σήμα Pronuptia de Paris μόνο στο συγκεκριμένο κατά τη σύμβαση κατάστημα, το οποίο οφείλει να διευθετήσει και διακοσμήσει κυρίως για την πώληση ειδών γάμου, σύμφωνα με τις οδηγίες της παραχωρήτριας, προκειμένου να προβληθεί η εικόνα του σήματος της αλυσίδας διανομής Pronuptia, δεν μπορεί δε αυτό να μεταφερθεί σε άλλο μέρος ή να μεταμορφωθεί παρά μόνο με προηγούμενη έγκριση της παραχωρήτριας·

— να αγοράζει από την παραχωρήτρια 80 % των νυφικών και ειδών γάμου, καθώς και, κατ' αναλογία που θα καθορίζεται από αυτή την ίδια την παραχωρήτρια, φορέματα κοκτέιλ και δεξιώσεων, ως προς τα λοιπά δε να εφοδιάζεται από προμηθευτές εγκεκριμένους από την παραχωρήτρια·

— να καταβάλλει στην παραχωρήτρια, ως αντιπαροχή για τα συνομολογηθέντα πλεονεκτήματα, δικαίωμα αποκλειστικής εισόδου στην καθοριζόμενη από τη σύμβαση περιοχή 15 000 γερμανικών μάρκων (DM) και, καθ' όλη τη διάρκεια της ισχύος της σύμβασης, δικαιώματα αντίστοιχα προς 10 % επί του συνόλου του κύκλου εργασιών που πραγματοποιείται από την πώληση προϊόντων Pronuptia ή κάθε άλλου εμπορεύματος, χωρίς πάντως να υπόκεινται σ' αυτά τα δικαιώματα τα βραδινά φορέματα που αγοράζονται από άλλους προμηθευτές εκτός από την Pronuptia·

— να δέχεται, με επιφύλαξη της ελευθερίας της να καθορίζει η ίδια τις τιμές της μεταπωλήσεως, τις τιμές που προτείνει η παραχωρήτρια ως συστάσεις για τη μεταπώληση·

— να μην κάνει διαφημίσεις στην περιοχή που παραχωρήθηκε παρά μόνο με έγκριση της παραχωρήτριας και, εν πάση περιπτώσει, να εναρμονίζει τις διαφημίσεις αυτές με τις διαφημίσεις που κάνει επί διεθνούς και εθνικού επιπέδου η παραχωρήτρια, να μοιράζει όσο το δυνατό πιο ευσυνείδητα τους καταλόγους και τα άλλα διαφημιστικά είδη που της διαθέτει η παραχωρήτρια και, γενικώς, να εφαρμόζει τις εμπορικές μεθόδους που της γνωστοποιεί η παραχωρήτρια·

— να έχει ως κύριο αντικείμενο την πώληση ειδών γάμου·

— να απέχει από κάθε πράξη ανταγωνισμού με καταστήματα Pronuptia και, ειδικότερα, να μην ανοίξει κατάστημα με το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο με αυτό στο οποίο αναφέρεται η σύμβαση, ούτε να συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα στην εκμετάλλευση τέτοιου καταστήματος στο έδαφος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, συμπεριλαμβανομένου του Βερολίνου (Δυτικού), ή σε περιοχές στις οποίες η Pronuptia αντιπροσωπεύεται καθ' οποιονδήποτε τρόπο, αυτό δε τόσο κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης όσο και για ένα έτος μετά τη λήξη της·

— να μην παραχωρεί σε τρίτους ούτε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση ούτε το κατάστημά της χωρίς προηγούμενη έγκριση της παραχωρήτριας, εξυπακουομένου ότι η παραχωρήτρια θα δώσει την έγκρισή της, εάν η παραχώρηση γίνει για λόγους υγείας και εάν ο νέος αντισυμβαλλόμενος παρέχει εχέγγυα φερεγγυότητας και αποδεικνύει ότι δεν είναι, καθ' οποιονδήποτε τρόπο, ανταγωνιστής της παραχωρήτριας.

7 Η παραχωρησιούχος, αφού καταδικάστηκε πρωτοδίκως στην καταβολή 158 502 DM λόγω καθυστερήσεως καταβολής δικαιωμάτων επί του κύκλου εργασιών της των ετών 1978 έως 1980, άσκησε έφεση προβάλλοντας, προκειμένου να αποφύγει την καταβολή των καθυστερημένων αυτών δικαιωμάτων, ότι οι επίδικες συμβάσεις συνιστούν παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και δεν εμπίπτουν στην ευεργετική εξαίρεση κατά κατηγορίες που χορηγείται στις συμφωνίες αποκλειστικότητας από τον προαναφερθέντα κανονισμό 67/67 της Επιτροπής. Με απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 1982 το Oberlandesgericht έκανε δεκτή την επιχειρηματολογία της παραχωρησιούχου. Έκρινε ότι οι υποχρεώσεις αμοιβαίας αποκλειστικότητας συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της κοινής αγοράς, επειδή η παραχωρήτρια δεν μπορούσε να εφοδιάζει κανένα άλλο κατάστημα στην κατά τη σύμβαση περιοχή, η δε παραχωρησιούχος δεν μπορούσε να αγοράζει και να μεταπωλεί άλλα εμπορεύματα προερχόμενα από άλλα κράτη μέλη παρά μόνο σε περιορισμένο βαθμό. Επειδή δεν εμπίπτουν στην ευεργετική εξαίρεση του άρθρου 85, παράγραφος 3, οι εν λόγω συμβάσεις έπρεπε, κατά το εν λόγω δικαστήριο, να θεωρηθούν ως άκυρες δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 2. Ως προς την εξαίρεση, το Oberlandesgericht έκρινε ειδικότερα ότι δεν ήταν αναγκαίο να αποφανθεί αν οι συμβάσεις παροχής εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος αποκλείονται καταρχήν από το πεδίο εφαρμογής του προαναφερθέντος κανονισμού 67/67 της Επιτροπής. Πράγματι, κατά το Oberlandesgericht οι επίδικες συμβάσεις περιέχουν εν πάση περιπτώσει υποχρεώσεις που βαίνουν πέραν αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 1 αυτού του κανονισμού και που συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού που δεν καλύπτονται από το άρθρο 2.

8 Η παραχωρήτρια άσκησε αναίρεση κατ' αυτής της αποφάσεως ενώπιον του Bundesgerichtshof ζητώντας να επικυρωθεί η πρωτόδικη απόφαση. Το Bundesgerichtshof έκρινε ότι η απόφαση επί της αναιρέσεως εξαρτάται από την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου. Συνεπώς, ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς επί των ακολούθων ερωτημάτων:

1) Εφαρμόζεται το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ σε συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος, όπως οι συμβάσεις μεταξύ των διαδίκων, που έχουν ως αντικείμενο την εφαρμογή ενός ιδιαίτερου συστήματος διανομής, βάσει του οποίου ο παραχωρητής της εν λόγω εκμετάλλευσης παραχωρεί στον παραχωρησιούχο, εκτός από εμπορεύματα, και την εμπορική επωνυμία, το σήμα, τον τρόπο παρουσιάσεως των προϊόντων και άλλες υπηρεσίες;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Εφαρμόζεται σε τέτοιες συμβάσεις ο κανονισμός 67/67/ΕΟΚ της Επιτροπής, περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικότητας, της 22ας Μαρτίου 1967 (κανονισμός περί απαλλαγής ορισμένων κατηγοριών);

3) Σε περίπτωση που δοθεί καταφατική απάντηση στο δεύτερο ερώτημα:

α) Ο κανονισμός περί απαλλαγής ορισμένων κατηγοριών εφαρμόζεται και όταν το ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη αποτελείται από ορισμένες, νομικά ανεξάρτητες, αλλά οικονομικά αλληλοεξαρτώμενες επιχειρήσεις, οι οποίες ενόψει της συμβάσεως αποτελούν οικονομική ενότητα;

β) Καλύπτεται από τον κανονισμό περί απαλλαγής ορισμένων κατηγοριών, ιδίως από το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο γ), η υποχρέωση του παραχωρησιούχου να κάνει διαφημίσεις μόνο μετά από συναίνεση του παραχωρητή και εφόσον η διαφήμιση αυτή είναι σύμφωνη με τη διαφήμιση του παραχωρητή και χρησιμοποιείται το διαφημιστικό υλικό που θέτει αυτός στη διάθεσή του και, γενικώς, να εφαρμόζει τις εμπορικές του μεθόδους; Ως προς το σημείο αυτό, είναι σημαντικό το γεγονός ότι το διαφημιστικό υλικό του παραχωρητή περιέχει μη δεσμευτικές συστάσεις ως προς τις τιμές;

γ) Καλύπτεται από τον κανονισμό περί απαλλαγής ορισμένων κατηγοριών, ιδίως από το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β), και από το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α), και παράγραφος 2, στοιχείο β), η υποχρέωση του παραχωρησιούχου να διαθέτει τα εμπορεύματα που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο μόνο από ορισμένο κατάστημα που είναι ιδιαίτερα διαρρυθμισμένο για το σκοπό αυτό;

δ) Καλύπτει ο κανονισμός περί απαλλαγής ορισμένων κατηγοριών, ιδίως το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β), την υποχρέωση του παραχωρησιούχου — που είναι υποχρεωμένος να προμηθεύεται εμπορεύματα πρωτίστως μόνο από τον παραχωρητή — να προμηθεύεται, όσον αφορά το « ελεύθερο » τμήμα των αγορών του, τα εμπορεύματα που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης μόνο από προμηθευτές, που έχουν εγκριθεί από τον παραχωρητή;

ε) Επιτρέπονται βάσει του κανονισμού περί απαλλαγής ορισμένων κατηγοριών οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνει ο παραχωρητής να επικουρεί τον παραχωρησιούχο, από εμπορική, διαφημιστική και επαγγελματική άποψη;

Επί του πρώτου ερωτήματος

9 Η εταιρία Pronuptia de Paris GmbH, Φραγκφούρτη επί του Μάιν, παραχωρήτρια, προέβαλε ότι το σύστημα συμβάσεων παροχής εκμεταλλεύσεως σήματος επιτρέπει να συνδυαστούν τα πλεονεκτήματα μιας μορφής διανομής που εμφανίζεται κατά ομοιογενή τρόπο προς τα έξω (όπως οι θυγατρικές εταιρίες) με τη διανομή από ανεξάρτητους αντιπροσώπους, οι οποίοι αναλαμβάνουν οι ίδιοι τον κίνδυνο της πωλήσεως. Αυτό το σύστημα συμβάσεων, που αποτελείται από ένα πλέγμα καθέτων συμφωνιών που αποσκοπούν να εξασφαλίσουν την ενιαία εμφάνιση προς τα έξω, ενισχύει την

ανταγωνιστική ικανότητα του παραχωρητή επί οριζοντίου επιπέδου, δηλαδή έναντι των άλλων μορφών διανομής. Καθιστά δυνατό για μια επιχείρηση που διαφορετικά δεν θα διέθετε τα αναγκαία οικονομικά μέσα να εγκαταστήσει ένα υπερτοπικό δίκτυο διανομής, στο οποίο συμμετέχουν, υπό την ιδιότητα του παραχωρησιούχου, μικρές επιχειρήσεις, των οποίων η αυτοτέλεια διατηρείται. Ενόψει αυτών των πλεονεκτημάτων, το άρθρο 85, παράγραφος 1, δεν εφαρμόζεται, όταν οι συμβάσεις παροχής εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος δεν περιέχουν περιορισμούς της ελευθερίας των συμβαλλομένων μερών που υπερβαίνουν τους περιορισμούς που απορρέουν από τη φύση του συστήματος συμβάσεων παροχής εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος. Αποκλειστικές υποχρεώσεις παραδόσεως και εφοδιασμού, καθόσον αποβλέπουν να εξασφαλίσουν ομοιόμορφα είδη εμπορίου, υποχρεώσεις ομοιογενούς διαφημίσεως και ενιαίας διαρρυθμίσεως του τόπου εμπορίας και η απαγόρευση πωλήσεως σε άλλα καταστήματα των εμπορευμάτων που παραδίνονται στο πλαίσιο της συμβάσεως, είναι συμφυείς μ' αυτή την ίδια τη φύση της σύμβασης παροχής εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος και εκφεύγουν από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1.

10 Η Schillgalis, παραχωρησιούχος, προτείνει να δοθεί καταφατική απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα. Οι επίδικες συμβάσεις χαρακτηρίζονται από την εδαφική προστασία που παρέχεται στον παραχωρησιούχο. Δεν μπορούν να εξομοιωθούν προς συμβάσεις με εμπορικούς αντιπροσώπους, δεδομένου ότι, διαφορετικά απ' ό,τι συμβαίνει μ' αυτούς, οι παραχωρησιούχοι ενεργούν ιδίω ονόματι και για δικό τους λογαριασμό και αναλαμβάνουν τους κινδύνους της πώλησης. Το εν λόγω σύστημα συμβάσεως παροχής εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος συνεπάγεται αισθητούς περιορισμούς του ανταγωνισμού, ενόψει του γεγονότος ότι η Pronuptia είναι, όπως το διακηρύσσει η ίδια, η παγκοσμίως ηγετική γαλλική επιχείρηση στον τομέα των νυφικών και ειδών γάμου.

11 Η γαλλική κυβέρνηση εκθέτει ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, είναι δυνατό να εφαρμόζεται στις συμβάσεις παροχής εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος, οι οποίες είναι συμφωνίες που αφορούν τη διανομή ενός προϊόντος και συνάπτονται με ανεξάρτητους εμπόρους, δεν εφαρμόζεται όμως υποχρεωτικά, αν ληφθούν υπόψη οι θετικές πλευρές αυτών των συμβάσεων.

12 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, δεν περιορίζεται σε ορισμένα είδη συμβάσεων, συνάγει δε από αυτό ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του, εφαρμόζεται επίσης σε συμβάσεις που, εκτός από την παράδοση των εμπορευμάτων, έχουν ως αντικείμενο την παραχώρηση εμπορικής επωνυμίας και σήματος, κατατεθειμένου ή όχι, προϊόντων, καθώς και την παροχή υπηρεσιών.

13 Πρέπει να σημειωθεί καταρχάς ότι οι συμβάσεις παροχής εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος, των οποίων η νομιμότητα δεν έχει μέχρι τώρα υποβληθεί στον έλεγχο του Δικαστηρίου, παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία. Από τη συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ διαφόρων ειδών συμβάσεων

παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως και, ιδίως, των συμβάσεων παραχωρήσεως υπηρεσιών, δυνάμει των οποίων ο παραχωρησιούχος παρέχει υπηρεσίες υπό το διακριτικό γνώρισμα και την εμπορική επωνυμία, ιδίως το σήμα, του παραχωρητή, συμμορφούμενος δε με τις οδηγίες του· των συμβάσεων παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως παραγωγής, δυνάμει των οποίων ο παραχωρησιούχος κατασκευάζει ο ίδιος, σύμφωνα με τις οδηγίες του παραχωρητή, προϊόντα που πωλεί με το σήμα αυτού του τελευταίου· και, τέλος, των συμβάσεων παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής, δυνάμει των οποίων ο παραχωρησιούχος περιορίζεται στην πώληση ορισμένων προϊόντων μέσα σε κατάστημα που φέρει το διακριτικό γνώρισμα του παραχωρητή. Το Δικαστήριο θα αποφανθεί μόνο επ' αυτού του τρίτου είδους συμβάσεων, στο οποίο αναφέρεται ρητά το ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου.

14 Πρέπει να σημειωθεί, στη συνέχεια, ότι η συμφωνία των συμβάσεων παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής με το άρθρο 85, παράγραφος 1, δεν μπορεί να εκτιμηθεί αφηρημένως, αλλά εξαρτάται από τις ρήτρες που περιέχονται στις συμβάσεις αυτές. Το Δικαστήριο, για να δώσει απολύτως λυσιτελή απάντηση στο εθνικό δικαστήριο, θα εξετάσει συμβάσεις που έχουν περιεχόμενο, όπως αυτό που περιγράφεται πιο πάνω.

15 Σ' ένα σύστημα παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής, όπως αυτό, η επιχείρηση που είναι εγκατεστημένη σε μια αγορά ως διανομέας και που μπόρεσε έτσι να αναπτύξει ένα σύνολο εμπορικών μεθόδων παρέχει, έναντι αμοιβής, σε ανεξάρτητους εμπόρους τη δυνατότητα να εγκατασταθούν σε άλλες αγορές χρησιμοποιώντας το διακριτικό της γνώρισμα και τις εμπορικές μεθόδους, στις οποίες οφείλει την επιτυχία της. Πολύ περισσότερο από μια απλή μέθοδο διανομής πρόκειται για έναν τρόπο οικονομικής αξιοποιήσεως, χωρίς να διαθέσει η ίδια κεφάλαια, ενός συνόλου γνώσεων. Το σύστημα αυτό καθιστά, εξάλλου, δυνατή σε εμπόρους που δεν διαθέτουν την αναγκαία πείρα τη χρησιμοποίηση μεθόδων που δεν θα μπορούσαν να αποκτήσουν παρά μετά από μακρόχρονες προσπάθειες έρευνας, τους επιτρέπει δε να ωφεληθούν από την καλή φήμη του διακριτικού γνωρίσματος. Οι συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής διαφοροποιούνται από τις συμβάσεις παραχωρήσεως πωλήσεων ή από αυτές που δεσμεύουν εγκεκριμένους μεταπωλητές στο πλαίσιο συστήματος επιλεκτικής διανομής, οι οποίες δεν περιέχουν ούτε χρήση ενός και του αυτού διακριτικού γνωρίσματος ούτε εφαρμογή ενιαίων εμπορικών μεθόδων ούτε καταβολή δικαιωμάτων ως αντιπαροχή για τα συνομολογηθέντα οφέλη. Ένα τέτοιο σύστημα, που επιτρέπει στον παραχωρητή να αποκομίσει όφελος από την επιτυχία του, δεν θίγει αυτό καθαυτό τον ανταγωνισμό. Για να μπορέσει να λειτουργήσει πρέπει να συντρέχει μια διπλή προϋπόθεση.

16 Πρώτον, ο παραχωρητής πρέπει να μπορεί να γνωστοποιεί στους παραχωρησιούχους την τεχνογνωσία του και να τους παρέχει την απαραίτητη συνδρομή για την εφαρ-

μογή αυτών των μεθόδων, χωρίς να κινδυνεύει να αποκομίσουν όφελος οι ανταγωνιστές, έστω και εμμέσως, από αυτή την τεχνογνωσία και συνδρομή. Από αυτό συνάγεται ότι ρήτρες που είναι απαραίτητες για να προλάβουν αυτό τον κίνδυνο δεν συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1. Το ίδιο ισχύει για την απαγόρευση στον παραχωρησιούχο να ανοίξει, κατά τη διάρκεια ισχύος της συμβάσεως ή κατά τη διάρκεια ευλόγου χρόνου μετά τη λήξη της, κατάστημα με το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο σε περιοχή, όπου θα μπορούσε να έλθει σε ανταγωνισμό με ένα από τα μέλη του δικτύου. Το ίδιο ισχύει για την υποχρέωση που επιβάλλεται στον παραχωρησιούχο να μη μεταβιβάζει το κατάστημα χωρίς την προηγούμενη έγκριση του παραχωρητή: η ρήτρα αυτή αποσκοπεί στην αποφυγή του ενδεχομένου να προσποριστούν οι ανταγωνιστές το όφελος από την τεχνογνωσία που μεταβιβάστηκε και τη συνδρομή που παρασχέθηκε.

17 Δεύτερον, ο παραχωρητής πρέπει να μπορεί να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να διαφυλάξει την ταυτότητα και τη φήμη του δικτύου που συμβολίζεται με το διακριτικό γνώρισμα. Από αυτό συνάγεται ότι οι ρήτρες που καθορίζουν τον απαραίτητο έλεγχο για το σκοπό αυτό δεν συνιστούν επίσης περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

18 Αυτό ισχύει καταρχάς για την υποχρέωση του παραχωρησιούχου να εφαρμόζει τις εμπορικές μεθόδους που έχει αναπτύξει ο παραχωρητής και να χρησιμοποιεί την τεχνογνωσία που του μεταβιβάζεται.

19 Αυτό ισχύει επίσης και για την υποχρέωση του παραχωρησιούχου να μην πωλεί τα εμπορεύματα που αναφέρονται στη σύμβαση παρά μόνο σε χώρο διαρρυθμισμένο και διακοσμημένο σύμφωνα με τις οδηγίες του παραχωρητή, η οποία υποχρέωση έχει ως αντικείμενο να διασφαλιστεί ενιαία εμφάνιση που να ανταποκρίνεται σε ορισμένες απαιτήσεις. Οι ίδιες απαιτήσεις ισχύουν για τη θέση του καταστήματος, η επιλογή της οποίας μπορεί επίσης να επηρεάσει την καλή φήμη του δικτύου. Έτσι εξηγείται γιατί ο παραχωρησιούχος δεν μπορεί να μεταφέρει το κατάστημά του σε άλλο χώρο χωρίς την έγκριση του παραχωρητή.

20 Η απαγόρευση στον παραχωρησιούχο να μεταβιβάζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση χωρίς την έγκριση του παραχωρητή διασφαλίζει το δικαίωμα αυτού του τελευταίου να επιλέγει ελεύθερα τους παραχωρησιούχους, τα επαγγελματικά προσόντα των οποίων αποτελούν προϋπόθεση για τη δημιουργία και διαφύλαξη της καλής φήμης του δικτύου.

21 Χάρη στον έλεγχο που ασκεί ο παραχωρητής στην προσφορά εμπορευμάτων από τον παραχωρησιούχο το κοινό μπορεί να βρίσκει σε κάθε παραχωρησιούχο εμπορεύματα της ίδιας ποιότητας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στον τομέα των ειδών μόδας, μπορεί να μην είναι δυνατό να καθοριστούν αντικειμενικοί κανόνες ποιότητας. Η επίβλεψη της τηρήσεως αυτών των κανόνων μπορεί επίσης, λόγω του μεγάλου αριθμού των παραχωρησιούχων, να συνεπάγεται υπερβολικά υψηλό κόστος. Η ρήτρα που επιβάλλει στον παραχωρησιούχο να πωλεί μόνο προϊόντα που προέρχονται από τον παραχωρητή ή από προμηθευτές που επιλέγονται από αυτόν πρέπει, υπό τις περιστάσεις αυτές, να θεωρηθεί ως απαραίτητη για την προστασία της καλής φήμης του δικτύου. Δεν μπορεί, πάντως, να καταλήγει στο να εμποδίζει τον παραχωρησιούχο να προμηθεύεται αυτά τα προϊόντα από άλλους παραχωρησιούχους.

22 Τέλος, δεδομένου ότι η διαφήμιση συμβάλλει στον καθορισμό της εικόνας που έχει το κοινό για το διακριτικό γνώρισμα που συμβολίζει το δίκτυο, η ρήτρα που εξαρτά κάθε διαφήμιση του παραχωρησιούχου από την έγκριση του παραχωρητή είναι επίσης απαραίτητη για τη διαφύλαξη της ταυτότητας του δικτύου, αρκεί να μην αναφέρεται στη φύση της διαφήμισης.

23 Πρέπει, αντιθέτως, να υπογραμμισθεί ότι, πέρα από το να είναι απαραίτητες για την προστασία της τεχνογνωσίας που μεταβιβάζεται ή τη διαφύλαξη της ταυτότητας και της καλής φήμης του δικτύου, ορισμένες ρήτρες περιορίζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των μελών που απαρτίζουν αυτό το δίκτυο. Αυτό ισχύει ως προς τις ρήτρες που προβαίνουν σε καταμερισμό των αγορών μεταξύ παραχωρητών και παραχωρησιούχων ή μεταξύ παραχωρησιούχων ή που παρεμποδίζουν τους παραχωρησιούχους να επιδίδονται σε ανταγωνισμό τιμών μεταξύ τους.

24 Πρέπει, σχετικώς, να επισημανθεί στο εθνικό δικαστήριο η ρήτρα που υποχρεώνει τον παραχωρησιούχο να πωλεί τα προϊόντα που αναφέρονται στη σύμβαση μόνο από το χώρο που καθορίζεται στη σύμβαση αυτή. Αυτή η ρήτρα απαγορεύει στον παραχωρησιούχο να ανοίξει δεύτερο κατάστημα. Η πραγματική της σημασία καταφαίνεται, αν συσχετισθεί με την υποχρέωση που αναλαμβάνει ο παραχωρητής έναντι του παραχωρησιούχου να εξασφαλίσει σ' αυτόν, σε ορισμένη περιοχή, την αποκλειστικότητα της χρησιμοποίησης του παραχωρηθέντος διακριτικού γνωρίσματος. Για να τηρήσει την υπόσχεση που δίνει έτσι στον παραχωρησιούχο ο παραχωρητής οφείλει όχι μόνο να αναλάβει την υποχρέωση να μην εγκατασταθεί ο ίδιος στην περιοχή αυτή, αλλά επιπλέον να απαιτήσει από τους άλλους παραχωρησιούχους να δεσμευτούν στο να μην ανοίξουν άλλο κατάστημα εκτός από αυτό που έχουν. Τέτοιες ρήτρες καταλήγουν σε κάποιο καταμερισμό της αγοράς μεταξύ του παραχωρητή και των παραχωρησιούχων

ή μεταξύ των παραχωρησιούχων και περιορίζουν κατ'αυτόν τον τρόπο τον ανταγωνισμό στο εσωτερικό του δικτύου. Όπως συνάγεται από την απόφαση της 13ης Ιουλίου 1966 (Consten και Grundig κατά Επιτροπής, υποθέσεις 56 και 58/64, Slg. 1966, σ. 429) αυτό το είδος δεσμεύσεως συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, εφόσον αφορά διακριτικό γνώρισμα ήδη πολύ διαδεδομένο. Είναι βέβαια δυνατό ο υποψήφιος παραχωρησιούχος να μην αναλάμβανε τον κίνδυνο να ενταχθεί στην αλυσίδα προβαίνοντας σε δικές του επενδύσεις, καταβάλλοντας δικαίωμα εισόδου σχετικώς υψηλό και αναλαμβάνοντας τη δέσμευση να καταβάλλει σημαντικά ετήσια δικαιώματα αν δεν μπορούσε, χάρη σε ορισμένη προστασία από τον ανταγωνισμό του παραχωρητή και άλλων παραχωρησιούχων, να ελπίζει ότι το εμπόριό του θα μπορούσε να είναι αποδοτικό. Αυτή η σκέψη πάντως έχει σημασία μόνο στο πλαίσιο του ενδεχόμενου ελέγχου της συμφωνίας εν σχέσει με τις προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 3.

25 Καίτοι οι ρήτρες που θίγουν την ευχέρεια του παραχωρησιούχου να καθορίζει τις τιμές του απολύτως ελεύθερα συνιστούν περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν συμβαίνει το ίδιο όταν ο παραχωρητής γνωστοποιεί στους παραχωρησιούχους ενδεικτικές τιμές, υπό τον όρο πάντως ότι δεν υφίσταται, μεταξύ του παραχωρητή και των παραχωρησιούχων ή μεταξύ των παραχωρησιούχων, εναρμονισμένη πρακτική για την πραγματική εφαρμογή αυτών των τιμών. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει αν συντρέχει αυτή η προϋπόθεση.

26 Πρέπει, τέλος, να διευκρινιστεί ότι συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής που περιέχουν ρήτρες για τον καταμερισμό της αγοράς μεταξύ παραχωρητή και παραχωρησιούχων ή μεταξύ παραχωρησιούχων είναι εν πάση περιπτώσει ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, ακόμη και αν συνάπτονται μεταξύ επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στο ίδιο κράτος μέλος, καθόσον παρεμποδίζουν τους παραχωρησιούχους να εγκατασταθούν σε άλλο κράτος μέλος.

27 Ενόψει των προηγουμένων σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι:

1) η συμφωνία των συμβάσεων παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής με το άρθρο 85, παράγραφος 1, εξαρτάται από τις ρήτρες που περιέχονται στις εν λόγω συμβάσεις και από το οικονομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται·

2) οι ρήτρες που είναι απαραίτητες για να εμποδιστούν οι ανταγωνιστές να επωφεληθούν από την τεχνογνωσία που μεταβιβάζεται και τη συνδρομή που παρέχεται από τον παραχωρητή δεν συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1·

3) οι ρήτρες που οργανώνουν τον απαραίτητο έλεγχο για τη διαφύλαξη της ταυτότητας και της καλής φήμης του δικτύου που συμβολίζεται με το διακριτικό γνώρισμα δεν συνιστούν επίσης περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1·

4) οι ρήτρες, με τις οποίες πραγματοποιείται καταμερισμός των αγορών μεταξύ παραχωρητή και παραχωρησιούχων ή μεταξύ παραχωρησιούχων συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1·

5) το γεγονός ότι ο παραχωρητής γνωστοποιεί στον παραχωρησιούχο ενδεικτικές τιμές δεν συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού υπό την προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται μεταξύ του παραχωρητή και των παραχωρησιούχων ή μεταξύ των παραχωρησιούχων εναρμονισμένη πρακτική για την πραγματική εφαρμογή αυτών των τιμών·

6) οι συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής που περιέχουν ρήτρες, με τις οποίες κατανέμεται η αγορά μεταξύ παραχωρητή και παραχωρησιούχου ή μεταξύ παραχωρησιούχων, μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

28 Το δεύτερο ερώτημα, που υποβλήθηκε μόνο για την περίπτωση που θα δινόταν καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, αναφέρεται στο αν ο κανονισμός 67/67 της Επιτροπής, της 22ας Μαρτίου 1967, περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικότητας, ισχύει στην περίπτωση συμβάσεων παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής. Ενόψει των προαναφερθεισών σκέψεων σχετικά με τις ρήτρες που πραγματοποιούν καταμερισμό της αγοράς μεταξύ παραχωρητή και παραχωρησιούχων και μεταξύ παραχωρησιούχων, εξακολουθεί να έχει εν μέρει σημασία και πρέπει, επομένως, να εξεταστεί.

29 Η εταιρία Pronuptia de Paris, παραχωρήτρια, προτείνει στο Δικαστήριο να δώσει θετική απάντηση στο δεύτερο αυτό ερώτημα. Ο κανονισμός 67/67 εφαρμόζεται στις

αποκλειστικές δεσμεύσεις εφοδιασμού και παραδόσεως, οι οποίες περιέχονται σε συμφωνίες που περιλαμβάνουν, επιπλέον, παραχώρηση εκμεταλλεύσεως σήματος ή άλλων διακριτικών στοιχείων της επιχείρησης. Στη σύμβαση παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως σήματος οι αποκλειστικές υποχρεώσεις παραδόσεως και εφοδιασμού παρουσιάζουν επίσης τα πλεονεκτήματα που αναφέρονται στην έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 67/67. Άλλες ρήτρες από αυτές, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2 του κανονισμού 67/67, δεν παρεμποδίζουν την εξαίρεση, εφόσον δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

30 Η Schillgalis, παραχωρησιούχος, ζητεί να γίνει δεκτό ότι ο κανονισμός 67/67 δεν εφαρμόζεται στις εν λόγω συμβάσεις. Πρώτον, ο κανονισμός αυτός καταρτίστηκε βάσει της αποκτηθείσας ήδη πείρας από την Επιτροπή, πείρας που αφορούσε μόνο τις συμφωνίες αποκλειστικής πωλήσεως. Δεύτερον, ο παραχωρητής έχει σαφώς περισσότερα δικαιώματα έναντι του παραχωρησιούχου απ' ό,τι ο παρέχων το αποκλειστικό δικαίωμα εμπορίας έναντι του κατ' αποκλειστικότητα εμπορευομένου. Τρίτον, η απαγόρευση ανταγωνισμού που είναι συμφυής στις συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως εμφανίζεται επίσης επί οριζοντίου επιπέδου, δεδομένου ότι ο παραχωρητής εκμεταλλεύεται ο ίδιος θυγατρικές επιχειρήσεις που υπεισέρχονται στην ίδια φάση της οικονομικής διαδικασίας όπως και οι παραχωρησιούχοι.

31 Η γαλλική κυβέρνηση περιορίζεται να αναφέρει ότι ο κανονισμός 67/67 δεν φαίνεται να έχει εφαρμογή σ' αυτό το είδος συμβάσεων.

32 Η Επιτροπή παραδέχεται καταρχάς ότι δεν διαθέτει επαρκή πείρα για να καθορίσει την έννοια των συμβάσεων παροχής εκμεταλλεύσεως. Προσθέτει ότι ο κανονισμός 67/67 δεν έχει ως σκοπό να εξαιρέσει τους περιορισμούς του ανταγωνισμού που περιέχονται στις συμβάσεις που αφορούν την παραχώρηση διακριτικού γνωρίσματος, εμπορικής επωνυμίας ή σήματος, παραχώρηση την οποία, με τη μεταβίβαση της τεχνογνωσίας και τη χορήγηση επιχειρηματικής συνδρομής, θεωρεί ότι αποτελεί το ουσιώδες στοιχείο των συμβάσεων παροχής εκμεταλλεύσεως. Πάντως, αν οι συμφωνίες παροχής εκμεταλλεύσεως αυτού του είδους συνδέονται με συμφωνίες για την παράδοση εμπορευμάτων προς σκοπό μεταπωλήσεως και αν αυτές οι συμφωνίες παραδόσεως μπορούν να αποσυνδεθούν από τις συμφωνίες παροχής εκμεταλλεύσεως, ο κανονισμός 67/67 θα μπορούσε τότε να έχει εφαρμογή στις συμφωνίες παραδόσεως, εφόσον πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις. Στην περίπτωση αυτή, δεν πρέπει ο κατ' αποκλειστικότητα εμπορευόμενος να υφίσταται υπ' αυτή του την ιδιότητα περιορισμούς του ανταγωνισμού διαφορετικούς απ' αυτούς που αφορά το άρθρο 1, παράγραφος 1, και το άρθρο 2, παράγραφος 1. Στις συμβάσεις, που αποτελούν το αντικείμενο των ερωτημάτων του Bundesgerichtshof, η ρήτρα της εδαφικότητας που περιέχεται στη σύμβαση παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως συνδέει τα στοιχεία αποκλειστικής διανομής και τα στοιχεία

παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως κατά τρόπο τόσο στενό ώστε τα στοιχεία αυτά να αποτελούν αδιαίρετο σύνολο, πράγμα που καθιστά την εξαίρεση κατά κατηγορία ανεφάρμοστη, ακόμη και ως προς το μέρος της σύμβασης που αφορά την παραχώρηση αποκλειστικής πωλήσεως.

33 Πρέπει σχετικώς να τονιστούν ορισμένα στοιχεία που περιέχονται στο κείμενο του κανονισμού 67/67. Πρώτον η κατηγορία των συμβάσεων που εμπίπτουν στην ευεργετική εξαίρεση κατά κατηγορίες καθορίζεται αναφορικά με αμοιβαίες (ή όχι) δεσμεύσεις παραδόσεως και αγοράς και όχι σε σχέση με στοιχεία, όπως η χρησιμοποίηση του ίδιου διακριτικού γνωρίσματος, η εφαρμογή ενιαίων εμπορικών μεθόδων και η καταβολή δικαιωμάτων ως αντιπαροχή για τα παραχωρηθέντα πλεονεκτήματα που χαρακτηρίζουν τις συμβάσεις παροχής εκμεταλλεύσεως διανομής. Δεύτερον, αυτό το ίδιο το γράμμα του άρθρου 2 αναφέρεται ρητά μόνο στις συμβάσεις αποκλειστικής πωλήσεως που είναι, όπως τονίστηκε πιο πάνω, διαφορετικής φύσεως από ό,τι οι συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής. Τρίτον, αυτό το ίδιο το άρθρο απαριθμεί τους περιορισμούς και τις υποχρεώσεις που μπορούν να επιβληθούν στον κατ' αποκλειστικότητα εμπορευόμενο, χωρίς να αναφέρονται αυτές που μπορούν να συνομολογηθούν σε βάρος του άλλου αντισυμβαλλομένου, ενώ στην περίπτωση της σύμβασης παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής, οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνει ο παραχωρητής, ιδίως αυτές που συνίστανται στην παραχώρηση της τεχνογνωσίας του και την παροχή συνδρομής στον παραχωρησιούχο, έχουν κατ' εξοχήν ιδιάζουσα σημασία. Τέταρτον, ο κατάλογος των υποχρεώσεων σε βάρος του κατ' αποκλειστικότητα εμπορευομένου που περιέχεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, δεν επιτρέπει τη συναγωγή ούτε υποχρεώσεως καταβολής δικαιωμάτων ούτε ρητρών που οργανώνουν τον απαραίτητο έλεγχο για τη διαφύλαξη της ταυτότητας και της καλής φήμης του δικτύου.

34 Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο κανονισμός 67/67 δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής, όπως αυτές που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

Επί του τρίτου ερωτήματος

35 Ενόψει των απαντήσεων που δόθηκαν στο δεύτερο ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου, το τρίτο ερώτημα δεν έχει πλέον αντικείμενο.

Επί των δικαστικών εξόδων

36 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η γαλλική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Bundesgerichtshof με Διάταξη της 15ης Μαΐου 1984, αποφαίνεται:

1 α) Η συμφωνία των συμβάσεων παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής με το άρθρο 85, παράγραφος 1, εξαρτάται από τις ρήτρες που περιέχονται στις εν λόγω συμβάσεις και από το οικονομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται.

β) Οι ρήτρες που είναι απαραίτητες για να εμποδιστούν οι ανταγωνιστές να επωφεληθούν από την τεχνογνωσία που μεταβιβάζεται και τη συνδρομή που παρέχεται από τον παραχωρητή δεν συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

γ) Οι ρήτρες που οργανώνουν τον απαραίτητο έλεγχο για τη διαφύλαξη της ταυτότητας και της καλής φήμης του δικτύου που συμβολίζεται με το διακριτικό γνώρισμα δεν συνιστούν επίσης περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

δ) Οι ρήτρες, με τις οποίες πραγματοποιείται καταμερισμός των αγορών μεταξύ παραχωρητή και παραχωρησιούχων ή μεταξύ παραχωρησιούχων συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

ε) Το γεγονός ότι ο παραχωρητής γνωστοποιεί στον παραχωρησιούχο ενδεικτικές τιμές δεν συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού υπό την προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται μεταξύ του παραχωρητή και των παραχωρησιούχων ή μεταξύ των παραχωρησιούχων εναρμονισμένη πρακτική για την πραγματική εφαρμογή αυτών των τιμών.

στ) Οι συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής που περιέχουν ρήτρες, με τις οποίες κατανέμεται η αγορά μεταξύ παραχωρητή και παραχωρησιούχου ή μεταξύ παραχωρησιούχων, μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

2) Ο κανονισμός 67/67 δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως διανομής, όπως αυτές που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

Mackenzie Stuart Everling Bahlmann

Joliet Koopmans Due Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Ιανουαρίου 1986.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

A. J. Mackenzie Stuart